

עבְרֵי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וְגו'. בְּגִין דְּכָל בַּר יִשְׂרָאֵל דְּאִתְגָּזַר, דְּאִית בֵּיה רְשִׁימָא קְדִישָׁא, אִית לֵיה נִיחָא בְּשִׁמְטָה. דְּהָא דִּילֵיהּ הוּא הֵהוּא שְׁמִטָה, לְנִיחָא בֵּיה. וְדָא אֶקְרִי שְׁבַת הָאָרְץ, וְדָאִי חִירוּ אִית בֵּיה. נִיחָא בָּהּ, כְּמָה דְּשְׁבַת נִיחָא הוּא דְכֻלָּא, הָכִי נָמִי שְׁמִטָה נִיחָא דְכֻלָּא, נִיחָא הוּא דְרוּחָא וְגוּפָא.

תָּא חֲזִי, ה' נִיחָא הוּא דְעֻלָּאִי וְתַתְּאִי. בְּגִין כְּף, ה' עֻלָּאָה, ה' תַּתְּאָה. נִיחָא דְעֻלָּאִין, נִיחָא דְתַתְּאִין. ה' עֻלָּאָה, שְׁבַע שָׁנִים שְׁבַע פְּעָמִים. ה' תַּתְּאָה, שְׁבַע שָׁנִים בְּלַחֲוֹדֵיהּוּ.

דָּא שְׁמִטָה, וְדָא יוֹבְלָא. וְכֵר מְסַתְּפְלִין מְלִי כְלָא חֵד. בְּגִין כְּף וְשְׁבַתָּה הָאָרְץ, בַּהּ הוּא נִיחָא דְאַרְעָא, אֶצְטְרִיכוּ עֲבָדִין נִיחָא. וּבְגִין כְּף, וּבְשִׁבְעֵית יֵצֵא לְחַפְשֵׁי חֲנָם. חֲנָם, מַהוּ חֲנָם. דְּלָא יְהִיב לְמֵאֲרִיָּה פְלוּם.

אַלְּא דָּא רְזָא, הָכָא אוֹלִיפְנָא, כְּתִיב (במדבר יא) זְכַרְנוּ אֶת הַדְּגָה אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם, בְּלָא בְרָכָה. דְּלָא הוּא עֻלָּא בְּמִצְרַיִם עוֹל דְלְעִילָא. תָּא חֲזִי, עֲבָדִין פְּטוּרִין מְעוֹל מְלֻכוּתָא דְלְעִילָא, וְעַל דָּא פְטוּרִין מִן הַמִּצְוֹת. מָאִי עוֹל מְלֻכוּת שָׁמַיִם. אֶלָּא, כְּהֵאִי תוֹרָא דִּיהֲבִין עֲלֵיהּ עוֹל בְּקַדְמִיתָא, בְּגִין לְאַפְקָא מְנִיָּה טַב לְעֻלְמָא. וְאִי לָא קַבִּיל עֲלֵיהּ הֵהוּא עוֹל, לָא עֲבִיד מְדִי. הָכִי נָמִי אֶצְטְרִיף לֵיה לְבַר נֶשׁ לְקַבְּלָא עֲלֵיהּ עוֹל בְּקַדְמִיתָא, וּלְבַתֵּר דִּיפְלַח בֵּיה בְּכָל מַה דְאַצְטְרִיף. וְאִי לָא קַבִּיל עֲלֵיהּ הֵאִי בְּקַדְמִיתָא, לָא יִיכוּל לְמַפְלַח.

הָרָא הוּא דְכְתִיב, (תהלים ב) עֲבָדוּ אֶת יְי' בִּירְאָה. מַהוּ בִּירְאָה. כְּמָה דְאֵת אָמַר (תהלים קיא) רֵאשִׁית חֲכֻמָּה יִרְאֵת יְי', וְזוּ מְלֻכוּת שָׁמַיִם. וּמִשּׁוּם כְּף, עַל מְלֻכוּת שָׁמַיִם. וְעַל כְּף זוּ הִיא הֵרֵאשִׁית שֶׁל הַכֹּל.

שְׁנַמּוּל, שֵׁשׁ בּוּ רֵשֶׁם קְדוּשׁ, יֵשׁ לוֹ מְנוּחָה בְּשִׁמְטָה, שְׁהֲרֵי שְׁלוֹ הִיא אוֹתָהּ שְׁמִטָה, לְנוּחַ בָּהּ. וְזוּ נִקְרָאת שְׁבַת הָאָרְץ, וְדָאִי חִירוּת יֵשׁ בָּהּ. מְנוּחָה בָּהּ. כְּמֹ כְּמֹ שְׁשַׁבַּת הִיא מְנוּחַת הַכֹּל, כְּף גַם הַשְׁמִטָה הִיא מְנוּחַת הַכֹּל, מְנוּחָה הִיא שֶׁל רוּחַ וְגוּף.

בָּא רְאָה, ה' הִיא מְנוּחַת הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּתְּוֹנִים. מִשּׁוּם כְּף, ה' עֲלִיּוֹנָה, ה' תַּתְּוֹנָה. מְנוּחַת הָעֲלִיּוֹנִים, מְנוּחַת הַתַּתְּוֹנִים. ה' עֲלִיּוֹנָה, שְׁבַע שָׁנִים שְׁבַע פְּעָמִים. ה' תַּתְּוֹנָה שְׁבַע שָׁנִים בְּלַבְדָּן. זוּ שְׁמִטָה, וְזֵה יוֹבְלָא.

וּבְשִׁמְטָתְכֶם בְּדַבְרֵי הַכֹּל אַחַד. מִשּׁוּם כְּף וְשְׁבַתָּה הָאָרְץ, בְּאוֹתָהּ מְנוּחַת הָאָרְץ צְרִיכִים הָעֲבָדִים מְנוּחָה. וּמִשּׁוּם כְּף, וּבְשִׁבְעֵית יֵצֵא לְחַפְשֵׁי חֲנָם. חֲנָם, מַה זֶה חֲנָם? שְׁלָא נוֹתֵן לְאֹדוֹנוּ פְלוּם.

אַלְּא סוּד זֶה פֶּאן לְמַדְנֵו, כְּתוּב (במדבר יא) זְכַרְנוּ אֶת הַדְּגָה אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם, בְּלִי בְרָכָה. שְׁלָא הִיא עֻלְמָא בְּמִצְרַיִם הָעַל שְׁלַמְעֵלָה. בָּא וְרֵאָה, עֲבָדִים פְּטוּרִים מְעַל הַמְלָכוּת שְׁלַמְעֵלָה, וְלִכְן פְּטוּרִים מִן הַמִּצְוֹת. מַה זֶה עַל מְלָכוּת שָׁמַיִם? אֶלָּא כְּאוֹתוֹ שׁוּר שְׁנוֹתָנִים עֲלֵיו עַל בְּהַתְחֵלָה כְּדִי לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ טוֹב לְעוֹלָם. וְאִם לֹא מְקַבֵּל עֲלֵיו אוֹתוֹ עַל, לֹא עוֹשֶׂה דְבָר. כְּף גַם צְרִיף לְאָדָם לְקַבֵּל עֲלֵיו עַל בְּהַתְחֵלָה, וְאַחַר כְּף שְׁיַעֲבַד בּוּ בְּכָל מַה שְׁצְרִיף. וְאִם לֹא יְקַבֵּל עֲלֵיו אֵת זֶה בְּהַתְחֵלָה, לֹא יוֹכֵל לְעַבֵּד.

וְהוּוּ שְׁכַתּוּב, (תהלים ב) עֲבָדוּ אֶת ה' בִּירְאָה. מַה זֶה בִּירְאָה? כְּמֹ שְׁנַאֲמַר (שם קיא) רֵאשִׁית חֲכֻמָּה יִרְאֵת ה', וְזוּ מְלֻכוּת שָׁמַיִם. וּמִשּׁוּם כְּף, עַל מְלֻכוּת שָׁמַיִם. וְעַל כְּף זוּ הִיא הֵרֵאשִׁית שֶׁל הַכֹּל.